

Z kalendára výročí

(v druhom polroku 2016)

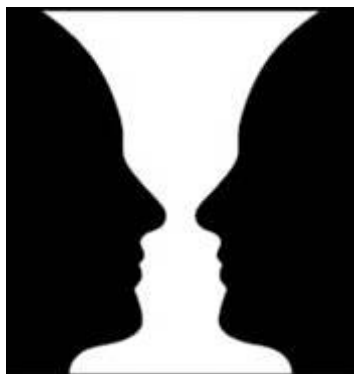
(6 medailónov významných osobností – kresťanov)

(zostavil *Dušan Jedinák*)

Topoľčany
2016

Predhovor

V každom roku máme možnosť výraznejšie upozorniť na kresťanské hodnoty a kultúru. Ponúkame polročný kalendár, ktorý pripomína šesť osobností spoločenského života kresťanov, majúcich v príslušnom mesiaci druhého polroka 2016 okrúhle (deliteľné piatimi) výročie narodenia alebo úmrtia:

PAPINI
GUITTON
DVOŘÁK
STEINOVÁ
DOSTOJEVSKIJ
FOUCAULD

Úvod

My kresťania máme šťastie. Nás zušľachťuje Kristus. Jeho Duch zapôsobil na učeníkov viac než jeho telesná prítomnosť. Preto musel odísť. Jeho Duch dáva šľachetnosť. Boh nemá nehu, lásku radosť. On JE Neha, Láska, Radosť! To sú mená tretej božskej Osoby. Tým vrcholí Boh. Tým vrcholí kresťan. Všetko dobré vrcholí radosťou (Jan Rypák, SJ). Kresťanstvo je objavovaním Boha cez Krista, kde veriť znamená milovať. Kristovým odkazom je každý človek povolaný, aby svojím dočasným pozemským životom uskutočňoval ľudskú dôstojnosť v osobnej slobode, v rešpektovaní základných ľudských práv druhého človeka a v praktizovaní bratskej lásky ku všetkým.

Širšie a hlbšie vzdelanie je trvalou súčasťou rozvoja našej ľudskosti. S rozvíjajúcou sa vedou i prehlbujúcou sa vierou budeme pokorne prijímať Pravdu, ktorá naše ľudské poznanie nekonečne presahuje. *Vzdelaným ľudom treba ukázať, že človek môže byť veriaci nie proti rozumu, ale vďaka dobrému a správne použitiu rozumu (J. Guilton). Vedou i náboženstvom, matematikou a každým umením, túžbou po pravde a spravodlivosti, pomstou i zmúdením, láskou i zradou hľadáme nedosiadateľné neustálym dosahovaním.*

Jednou z nových príležitostí by mohlo byť rozvíjanie dialógu medzi všeobecnou kultúrou a kresťanskou vierou prostredníctvom poznávania a prezentácie hodnôt i tvorcov kresťanského umenia a kultúry. Vybral som šesť osobností, ktoré k tomu, podľa mňa, prispeli a preto chcem na nich, v krátkych životopisných medailónoch spojených s niektorými ich myšlienkami, upozorniť aj vás. (dmj)

Giovanni PAPINI (9.1.1881 – 8.7.1956)

Potajomky pokrsteného chlapca sa postupne dotkla ruka zarytého neverca i svätice lásky. Aj keď bol búrlivák a voľnomyšlienkar, začal čítať evanjelia. Taliansky intelektuálny spisovateľ, literárny kritik, esejista, prešiel nepokojom svojho ducha nielen stanoviskami pragmatizmu, orientálneho mysticizmu, ateizmu, ale aj bojovného katolicizmu. Písal knihy (napr. *Ohraničený človek*, *Posledný súd*, *Diabol*), aby znovuobjavoval nielen pravdu, dobro a krásu, ale aj obnovoval tvorivosť ľudského ducha. Svojim literárnym dielom *Život Krista* (1921) chcel priblížiť svojej dobe najodvážnejšieho revolucionára, ktorý stále žije v evanjeliovom odkaze, v apoštolskej tradícii a v rozvíjajúcej sa Cirkvi. Formou epizód i ortodoxných

výkladov, vlastných úvah a konfrontácií i osobnými meditáciami pripravil nielen sebe pocit večne žijúcej lásky premeniacej z Kristovej božskej i ľudskej osobnosti. Stal sa bláznom pre Ježiša Krista – neobyčajného človeka smerujúceho k večným hodnotám lásky, bláznom medzi múdrymi sveta, ktorí nevytušili hodnotu kresťanského posolstva celej Zemi. *Svet dnes hľadá skôr pokoj ako slobodu a niet bezpečnejšieho mieru ako pod jarmom Kristovým.*

Z myšlienok

- *Aby človek mohol vzlietnuť, musí najprv pokľaknúť.*
- *Ľudia sa nemôžu zaobísť bez troch vecí – bez chleba, zdravia a nádeje na lepší život. Bez ostatných vecí sa udržia.*
- *Bez inteligencie by hlúposť nemala zmysel.*
- *Inteligencia sama nestačí. Treba premeniť dušu, aby sme dosiahli šťastie. Šťastie nie je nezmyselným snom, ale je to sen večne uskutočniteľný a nám všetkým na dosah ruky. Inteligencia nám má pomáhať pri jeho dosiahnutí.*
- *Budovať ducha značí stavať kameňmi pravdy.*
- *Každá doba musí napísať svoje evanjelium.*
- *Spása sveta je v rukách kňaza. Kresťanstvo je jediný liek, ktorý môže uzdraviť ľudstvo a kňaz je jediný lekár, ktorý ho môže rozdávať.*
- *Z večného zápasu medzi nenávisťou a láskou má zostať aspoň rovnováha – spravodlivosť.*
- *Moderné vražedné hodnoty, ktoré nám zakrvavili ruky a otrávil srdce, musíme nahradiť hodnotami večnými.*
- *Jediná voľba, ktorú má človek, je Boh alebo Ničota.*
- *Nie všetci svätci začali dobre, ale všetci dobre skončili.*
- *Kristus je začiatok a koniec, je priepasťou božského tajomstva uprostred zlomu ľudských dejín.*
- *Potrebujeme len teba, Ježišu Kriste, jedine Teba a nikoho iného. Jedine Ty, ktorý nás miluješ, môžeš nám dať tú spásu a to dobro, ktoré ľudí zachraňuje. Všetci Ťa potrebujú, aj tí, ktorí o tom nevedia, ba tí ešte väčšmi ako tí, ktorí o tom vedia. Veľká skúška sa chýli ku koncu. Ľudia sa vzdialili od evanjelia a našli zúfalstvo a smrť. Teraz my zúfali nemáme nič iné iba nádej na Tvoj návrat.*

(dmj)

Jean GUITTON (18.8.1901–21.3.1999)

Francúzsky spisovateľ a filozof, člen Francúzskej akadémie vied, bol jediným laikom pozvaným na II. vatikánsky koncil. Jeho vzťah ku kresťanstvu bol neustálym hľadaním pravdy. Vydal 8-zväzkové dielo *Moderné myslenie a katolicizmus* (1930–1955), napísal 55 knižných publikácií. Veľmi usilovne sa snažil o ekumenické zmierenie pre plnosť jednoty v pravde. Systematicky sprostredkúval filozofickú spoluprácu medzi náboženstvom a vedou, vytvoril most medzi modernou náboženskou a laickou kultúrnosťou. Sústavne vnímal intelektuálne duchovné tradície ako stretnutia s Tajomstvom. Odhaľoval protiklady v celej ich sile, pripravoval vrcholnú syntézu viery a vedy. Hádzal siete na väčšiu hĺbinu.

Z myšlienok

- *Náš vesmír spočíva na skrytom poriadku, na určitej štrukturálnej rovnováhe, ktorá má v sebe niečo podivuhodné, niečo krásne... Vesmír skrýva tajomstvo abstraktnej elegancie, tajomstvo, v ktorom materiálnosť znamená málo... Realita nie je iba výtvorom z hmoty, ale aj produktom ducha.*
- *Mať pravdivé, absolútne pravdivé myšlienky, to je ťažké a to je krásne... Čím viac nachádzam, tým viac hľadám... Základom hľadania nie je indiferentnosť, ale záujem, láska k pravde.*
- *Niečo dokázať, to ešte neznamená mať vieru. Veriť, neznamená ešte milovať.*
- *Mysliaci živočích má na osvietenie cesty do tieňov, na prispôsobenie sa smrti len dve svetlá: jedno sa menuje náboženstvo, druhé veda.*
- *Vesmír je rozľahlá myšlienka. Svoj hlboký zmysel nachádza vo vnútri seba samého v podobe nejakej transcendentnej príčiny... Hmota je vytvorená z ducha, vedie nás priamo ku kontemplácii Boha.*
- *Vždy sa pomstí to, keď sa mlčky pozabudne na podstatné.*
- *Účel vesmíru splyva s jeho koncom: produkovať a oslobodzovať poznanie... Všetci nosíme nekonečno vo svojich rukách... Naša existencia je drámou, v ktorej sa hrá o večnosť... Človek s musí rozhodnúť medzi absurditou a tajomstvom.*
- *Všetko, čo veríme o priestore a čase, všetko čo si predstavujeme o rozmiestnení predmetov a kauzálne príčin, čo si môžeme myslieť o deliteľnom charaktere vecí vo vesmíre, všetko to je len obrovská a neustála halucinácia, ktorá prekrýva skutočnosť nepriesvitným závojom.*
- *Veda a viera budú v 21. storočí sláviť zmierenie. Rozum sa stane veriacim a viera rozumnejšou.*
- *Ten neznámy ukrytý za kozmom je prinajmenšom hypermatematickou inteligenciou ktorá kalkuluje a produkuje vzťahy, takže musí byť typom abstraktným a duchovným.*

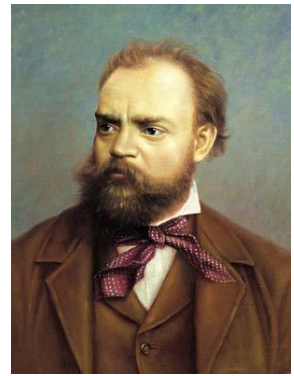
(dmj)

Antonín DVOŘÁK (8. 9. 1841 – 1. 5. 1904)

Hudobný génius – prostý český muzikant, nábožný muž, nekomplikovaná a láskavá osobnosť, básnik tónov, pozdvihol hudobné skladateľské umenie na piedestál nesmrteľnosti. Ako výkonný hudobník ovládal husle, violu, klavír, organ i dirigovanie. Napísal viac než 115 hudobných diel (vokálne skladby, orchestrálnu i komornú hudbu, symfónie, piesne i opery, dramatické kantáty i oratóriá). S neotrasiteľnou katolíckou vierou v Boha prekonával hudbou aj zúfalstvo ťažkého životného osudu, vyjadroval, vrúčne a veľkolepo, túžbu po láske, myšlienky ducha i národné pocity. Skonštruoval hudbu hlbokoj vnútornej krásy a zmysluplnosti. *Deviate*

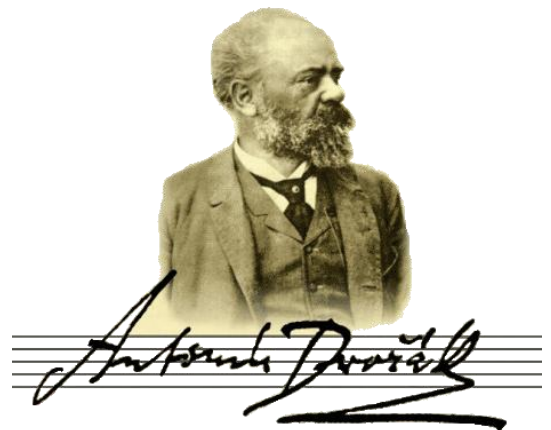
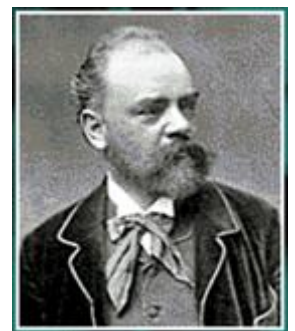
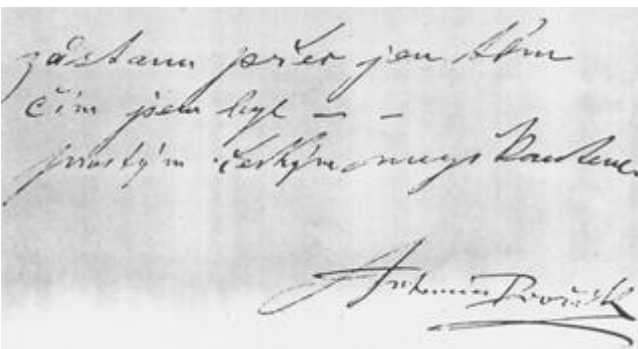
symfónia e mol Z nového sveta ponúkla ľudstvu jasný a optimistický pohľad na život. Dvořákovu hudobné umenie je majstrovstvom skladby, inštrumentácie a podnetných motívov. Jeho osobný život bol hlboko ľudskou skladbou rozvážnej myslí, usilovnosti, zodpovednosti, neobvyklej čestnosti., rýdzeho charakteru a morálky. Harmóniou ľudskosti a umeleckej tvorby vyžaroval svetlo.

Z myšlienok

- *Vyhľadajte si pekné texty, ostatné už zaobstarám.*
- *Môžem začať až vtedy, keď cítim nadšenie.*
- *Skomponovať Stabat mater je asi viac, než vedieť latincky.*
- *Pre všetko čo robíte, musíte mať dôvod.*
- *Veľmi rád by som sa vzdal všetkých svojich symfónií, keby som mohol vynájsť lokomotívu.*
- *Mojim heslom je a bude: Boh, láska, vlasť, a to jediné vedie ku šťastnému cieľu.*
- *Vďaka Bohu.*

(dmj)

Edita STEINOVÁ (12.10.1891–9.8.1942)

Bola najmladšia z viacdetnej židovskej rodiny. Po dvojročnom štúdiu na univerzite v rodnej Wroclavi vyštudovala históriu, germanistiku a filozofiu v Göttingene. Zapojila do práce filozofickej spoločnosti mladých intelektuálov zoskupených okolo Edmunda Husserla (1859–1938), ktorý filozoficky skúmal fenomény ľudskej existencie. U neho dokončila (1917) svoju doktorskú dizertáciu na tému *Problém vcítenia*. Po promócií sa stala Husserlovou prvou asistentkou. Pôsobila aj v kláštornej škole dominikánok vo Speyeri, kde vyučovala nemecký jazyk. Pripravovala aj svoju filozofickú prácu *Konečné a večné bytie*. Prednášala (1928–1931) na pedagogických a filozofických kongresoch v Prahe, Salzburgu, Paríži, Viedni. Preložila listy a pamäte J.H. Newmana, publikovala svoju prácu *Husserlova fenomenológia a filozofia sv.*

Tomáša Akvinského a vydala preklad Tomášovho traktátu o pravde. Ovplyvnená poznatkami štúdia, napr. autobiografie Terézie Avilskej, svedectvom priateľov Martiusovcov i filozofov M. Schelera i A. Reinacha spoznala fenomén hlbokkej kresťanskej viery, dobroty a lásky. Prijatím krstu (1.1.1922) vstúpila do katolíckej Cirkvi. Svoju budúcnosť položila do Božej vôle. U karmelitánok, prijala (14.10.1933) meno *Terézia Benedikta od Kríža* a večnými sľubmi (1938) spečatila svoj kláštorný život pred tvárou Boha. Spoľahla sa na Kristovu univerzálnu lásku a ponuku milosrdnej spásy. Jej posledným literárnym dielom je *Veda kríža*, v ktorom znovu odhaľuje poslanstvo i nasledovanie Ukrižovaného. Plynová komora koncentračného tábora bola jej smrteľnou kalváriou. Odovzdala svoj život za zmierenie a pokoj, za obrátenie Židov. Pápež Ján Pavol II. ju vyhlásil za svätú (11.10.1998).

Z myšlienok

- *Moja túžba po pravde je mojou jedinou modlitbou... Boh je Pravda a kto hľadá pravdu – hľadá Boha, aj keby o tom nevedel.*
- *Ak sa pozeráme cez prizmu viery, nevidíme náhody... Pred Bohom má všetko svoj dokonalý zmysel a súvislosti.*
- *Nebo neberie nikomu nič bez toho, žeby mu to mnohonásobne nenahradiť. Ani utrpenie nie je ani príliš veľké, ani radosť nie je príliš malá.*
- *Naša láska k ľuďom je meradlom našej lásky k Bohu...*
- *Láska je to najslobodnejšie zo všetkého, čo existuje.*
- *Iba ten, kto vo svojej vlastnej osobnosti je schopný nachádzať celkový zmysel, je schopný porozumieť druhému človeku.*
- *Čím sústredenejšie žije človek v najhlbšom vnútri svojej duše, tým silnejšie je vyžarovanie, ktoré z neho vychádza a druhých k nemu priťahuje.*
- *Cesta viery nám dáva viac ako cesta filozofického poznania: Boha osobne blízkeho, milujúceho a milosrdného a istotu, akú nemá žiadne prirodzené poznanie.*
- *Kto sústredene ide do hĺbky, vidí aj malé veci vo veľkých súvislostiach.*
- *Kto patrí Kristovi, musí prežiť celý Kristov život... Vedu kríža si môže človek osvojiť iba vtedy, ak kríž dôkladne pocíti.*
- *Svet je plný kontrastov, ale nakoniec z nich nezostane nič. Zostane iba veľká láska.*

(dmj)

Fiodor M. DOSTOJEVSKIJ

(11. 11. 1821 – 9. 2. 1881)

Ruský spisovateľ a mysliteľ, priekopník moderného psychologického románu, dokázal skĺbiť tradície romantickej sebaanalýzy s komplexným videním sveta a človeka v ňom. Vo svojej rozsiahlej literárnej tvorbe (napr. *Biedni ľudia*, *Ponížení a urazení*, *Zápisky z mŕtveho domu*, *Zločin a trest*, *Idiot*, *Bratia Karamazovci*) syntetizoval umelecký i vedecký princíp v sfére poznania duše človeka. S nenapodobiteľnou silou a pôsobivou inšpiráciou vyjadril nekonečné priestory ľudskej duše. Popísal ľudské jednanie v hraničných situáciách. Rozpoznal všetky choroby a neduhy ľudského individua. Hľadal rýdze a harmonické medziľudské vzťahy. Zápasil o človeka, ľudskosť, hľadal ľudskú podobu v každom človeku, v dobrom

i v zlom. Poznal všetky tváre ľudského utrpenia, ponížovania a zúfalej bezmocnosti. Hlboko preskúmal vzťah jednotlivca a spoločnosti, utrpenia a vzbury, ľudskej dôstojnosti i poníženia. Zanechal posolstvo existenciálnej analýzy ľudského bytia. Jeho dielo, mnohohlasné romány, sa stalo impulzom aj pre formovanie moderných filozofických koncepcií človeka.

Z myšlienok

- *Človek je tajomstvo. Treba ho rozlúštiť a ak ho budeš lúštiť aj celý život, nehovor, že si strácal čas. Zaoberám sa týmto tajomstvom, pretože chcem byť človekom.*
- *Najneznesiteľnejšie nešťastie je to, keď sa sám stávaš nespravodlivým, zlým, ohavným, všetko si to uvedomuješ, robíš si dokonca výčitky – ale nemôžeš sa ovládnuť.*
- *Jediným dôležitým bojiskom na tejto zemi je ľudská duša. Tam zväzda neľútostný zápas Boh a diabol... Duša v sebe vždy tají viac, ako možno vyjadriť slovami, farbami, alebo znakmi.*
- *Láskyplná pokora je strašná moc, zo všetkým najsilnejšia, ku ktorej neexistuje nič podobné...*
- *Ak sa pýtaš sám seba, dobyť násilím alebo pokornou láskou, vždy rozhodni – dosiahnem pokornou láskou. Tvoja odmena je duchovná radosť, ktorú môže nadobudnúť iba spravodlivý.*
- *Je strašné vidieť človeka, v ktorého moci je nepostihnuteľné, človeka, ktorý nevie, čo má robiť a pohráva si s hračkou, ktorá je – Boh.*
- *Kto chce uvidieť živého Boha z tváre do tváre, nech ho nehľadá na prázdnom nebi svojho myšlienkového sveta, ale v ľudskej láske... Mravným vzorom a ideálom je mi Kristus... Dôverujte v Boha! Dôverujte mu absolútne! A nikdy nezúfajte nad jeho milosrdenstvom!*
- *Milujte celé tvorstvo Božie, celý svet, každé zrnko vo svete! Keď budeš milovať každú vec, potom pochopíš Božie tajomstvo vo veciach... Krásny je život, ak urobíš niečo dobré a spravodlivé... Bez vyššej idey neobstojí vo svete ani človek, ani národ.*
- *Šťastie nespočíva v šťastí, ale v jeho dosahovaní... Šťastie nezávisí od vonkajších okolností, ale od spôsobu ako ho prijímame... Ľudia odvrhujú prorokov a vraždia ich, milujú však mučeníkov a uctievali tých, ktorých zavraždili.*
- *Stratené je len to, čoho sa sami vzdáme.*
- *Kto nemá peniaze je chudobný, kto nemá priateľov, je ešte chudobnejší, ale kto nemá srdce, je najchudobnejší na svete.*
- *Utrpenie – i to je život. Aké potešenie by bolo v ňom bez utrpenia? Utrpenie všetko očistí... Všetci, kto sú schopní pre pravdu, všetci tí cítia svojim svedomím, čo je šťastie a čo nie je...*
- *Čím viac je v nás ducha a vnútorného obsahu, tým krásnejší je náš život.*

(dmj)

Charles de FOUCAULD

(15. 9. 1858 – 1. 12. 1916)

Pochádzal z francúzskej aristokratickej rodiny. V škole ho považovali za lenivého a výstredného. Bol sveták a sukničkář. Ako absolventa vojenskej školy ho poslali do Alžírska, tam bol pre nedisciplinovanosť degradovaný. Vydal sa na expedíciu po Maroku, veľmi na neho zapôsobil islam. Vo veku 26 rokov získal za výsledky svojho bádania zlatú medailu *Parížskej geografickej spoločnosti*. Stretnutie s istým kňazom mu pomohlo objaviť vieru v Boha (1886). Počas putovania po Svätej Zemi, keď žil aj niekoľko rokov ako pustovník pri Nazarete v Palestíne, sa zamiloval do chudobného života Ježiša Krista, a rozhodol sa vstúpiť do komunity trapistov, ktorí ho poslali do Sýrie. Po kňazskej vysviacke (1901) sa presťahoval do Maroka, kde žil aj ako pustovník v chatrči z bahna a rákosia, od r. 1904 sa úplne oddal misionárskej práci na Sahare v Alžírsku a zároveň desať rokov študoval jazyk a kultúrne tradície Tuarégov. Podarilo sa mu vypracovať pre nich gramatiku a slovník. Pri ozbrojenom útoku povstalcov ho zastrelili. V roku 2005 bol v katolíckej cirkvi prehlásený za blahoslaveného mučeníka.

Z myšlienok

- *Pane Bože, ak si, daj mi to vedieť.*
- *Keď som uznal, že Boh existuje, nemohol som konať inak, než žiť pre neho.*
- *Vzdávať Bohu slávu je pre človeka najväčšie dobro.*
- *Ak úprimne milujeme Pána, žijeme viac v ňom ako v sebe samých.*
V okamihu, keď niekto začne hľadať len samého seba, prestáva milovať.
Keď môžeme trpieť a milovať môžeme veľa; ba dokonca najviac z toho, čo sa dá na zemi urobiť.
- *Čo je to milovať? Chcieť iba jednu vec, žiť iba pre jednu vec: pre dobro milovaného.*
- *Láska chce byť vyjadrená... Odovzdanosť je požiadavkou lásky.*
- *Láska sa nezakladá na pocite, že milujeme, ale na vôli chcieť milovať. Ak chceme milovať, tak milujeme. Ak chceme nadovšetko milovať, potom milujeme nadovšetko.*
- *Láska všetko zabúda, všetko odpúšťa bez výhrad.*
- *Ľuďom môžeme urobiť nesmierne veľa dobrého bez slov, bez kázania, bez rozruchu, mlčky a dobrým príkladom.*
- *Mlčanie treba zachovávať, ako sa len dá. Musíme ho však prerušiť, keby to na mojom mieste urobil Ježiš, a tak, ako by to urobil on.*
- *Štúdiom kníh sa hľadá Boh, modlitbou sa nachádza.*
- *Nie som tu preto, aby som priviedol Tuarégov ku kresťanstvu, ale preto, aby som im porozumel. Boh nás všetkých privíta, ak si to zaslúžime.*

(dmj)

fr. Ch. de Foucauld

Na čom záleží?

*Nezáleží na tom, či sme šťastní,
ale či druhých robíme šťastnými.*

*Nezáleží na tom, či sme milovaní,
ale či milujeme druhých a sme im na požehnanie.*

*Nezáleží na tom, či užívame,
ale či dávame.*

*Nezáleží na tom, či presadzujeme seba,
ale či seba premáhame.*

*Nezáleží na tom, či Boh koná našu vôľu,
ale či my konáme jeho vôľu.*

*Nezáleží na tom, či sme dlho živi,
ale či náš život mal pravú náplň.*

*Nezáleží na tom, čo si o nás myslia ľudia,
ale akí sme pred Bohom.*

*Nezáleží na tom, čo robíme,
ale ako a prečo to robíme.*

*Nezáleží na tom, či máme veľké znalosti,
ale či skutkom uplatňujeme to, čo sme poznali.*

*Nezáleží na tom, či sa vyhneme utrpeniu,
ale či utrpenie v nás splní svoj účel.*

*Nezáleží na tom, kedy zomrieme,
ale či sme hotoví stretnúť sa s Bohom.*

*Buď závislý na Bohu ako dieťa
a ako kráľ nezávislý na človeku,
na jeho úsudku, na chvále a výčitke.*

*Ak si pred Bohom istý svojou vecou,
chod' smelo a bez strachu vpred ako zvestovateľ pravdy
a stelesňuj ju svojim životom.*

E. Thiele – Wincklerová

